«نون خ» به عنوان موفق‌ترین سریال تلویزیون هم داستان سرراستی نداشت

نون و وایرال!

عاطفه جعفری
خبرنگار گروه فرهنگ

«نون خ» یکی از بازماندگان سریال‌های پرمخاطب تلویزیون است و فصل پنجم آن زمانی به پخش تلویزیونی رسید که شکست‌های پیاپی آثار نمایشی، مردم را از تلویزیون و سریال‌هایش ناامید کرده بود. درست مثل سریال «زیرخاکی» که آن هم از آخرین امیدواری‌های مخاطبان تلویزیون بود اما آمد و رفت و اگرچه به نسبت دو سریال «هفت سراژدها» و «رستگاری» موفق‌تر بود اما نتوانست موفقیت‌های پیشین خود را تکرار کند.

نون خ در فصل پنجم خود وامدار دو چیز است. یکی خاطرات خوش طرفدارانش از فصل‌های قبلی، مثل قصه عشق سلمان و شیرین و امتیاز دیگرش کاراکترهایی هستند که لحن و قواره‌شان برای گفتن یک داستان جذاب تثبیت شده است. این امتیازهای ویژه برای یک سریال، اگرچه مزیت است اما از طرف دیگر انتظارات را هم بیشتر می‌کرد. این انتظار به حقی از طرفداران این سریال بود که اگر سازندگان نون خ، ایده قابل توجه و پیش‌برنده‌ای نسبت به قبل ندارند، بهتر که اصلا سراغ قصه‌بافی و بیهوده‌گویی نروند. اما یکی از اشکالاتی که سریال نون خ در پنجمین گامش داشت، به همین نقطه برمی‌گشت. ایده اولیه اگرچه سروشکلی گرفته بود تا در چهارچوب اهداف سازمانی صداوسیما قرار بگیرد اما آنچنان که باید نمی‌توانست مخاطب را با خودش همراه کند. ایده‌ای که برای یک سریال ۲۵ قسمتی، موتور محرک پیش‌برنده‌ای نبود و برای همین نمی‌توانست قوای واحدی برای انسجام‌بخشی به کاراکترها و خرده‌روایت‌ها شکل دهد. کارگردانی سکانس‌های جاده‌ای و داخل مینی‌بوس کار ساده‌ای نیست و نویسنده و کارگردان سریال با گنجاندن و خلق لحظات کمیک تلاش کردند تا این بخش‌ها خسته‌کننده و کسالت‌بار نشود، برای این کار ترفندهایی هم به کار بردند اما تکرار بیش از حدشان به خصوص در ۵ قسمت اول، ملال‌آور شده بود تا جایی که حس می‌شد آدم‌ها و شوخی‌ها درون هر قصه کش آمده است. با این حال فصل پنجم نون خ خرده اتفاقات و سکانس وایرالی برای فضای مجازی کم نداشت؛ سکانس‌هایی که اگر از دل قصه حذف می‌شدند به کلیت اثر آسیبی نمی‌زد.

۵ سال و ۵ فصل

سعید آقاخانی انگار خودش را مدیون می‌دانست تا کاری را برای شهر و دیار خودش بسازد، شاید برای همین بود که نون خ را خلق کرد. کارش را در سال ۷۲ با بازیگری در مجموعه‌های طنز به کارگردانی مهران مدیری آغاز کرد و بعد از چند سال و کسب تجربه در بازیگری پا به عرصه کارگردانی گذاشت. «زن بابا»، «خوش‌نشین‌ها»، «راه در رو»، «نقطه سر خط»، «دزد و پلیس»، «خروس»، «روزای بد به در»، «بیمار استاندارد» از مجموعه‌های تلویزیونی بود که آقاخانی کارگردانی آنها را به عهده داشت. فروردین‌ماه ۱۳۹۸، برای سعید آقاخانی انگار جور دیگری رقم خورده بود. او سریالی را برای قاب نوروزی تلویزیون تهیه کرد که داستان‌ها و کاراکترهای تازه‌ای از غرب کشور داشتند. کردهای ایرانی در سریال‌ها و فیلم‌های ایرانی کمتر دیده می‌شدند و این سریال طنز فرصت قابل توجهی بود تا قصه‌هایش را از روستایی در نزدیکی کرمانشاه آغاز کند. آقاخانی در این مجموعه تلویزیونی علاوه بر اینکه کارگردانی را به عهده داشت، ایفاگر نقش اصلی سریال هم بود. نورالدین خانزاده معروف به «نون خ». فصل اول این سریال در نوروز ۹۸ از شبکه یک سیما پخش شد. با استقبالی که از نون خ در فصل اول شد، آقاخانی تصمیم گرفت تا این سریال را ادامه بدهد و این فصل‌ها ادامه داشت تا فروردین ماه ۱۴۰۳ که پنجمین فصل نون خ از شبکه یک پخش شد. فصل پنجم نون خ را باید متفاوت از فصل‌های دیگرش دانست چون تیم ساخت این سریال تصمیم گرفت از کرمانشاه خارج شود و به نحوی سعی کند همه ایران را نشان دهد. مخصوصا جاهایی را نشان دهد که خیلی در موردش صحبت نشده است.

چرا «نون خ ۵» انتظارات را برآورده نکرد

آقاخانی تا «نون خ ۴» سعی می‌کرد قصه‌هایش را در همان کرمانشاه پیش ببرد، البته به جز فصل یک که تهران هم در لوکیشن فیلمبرداری قرار داشت. اما در نون خ ۵ برای اینکه بتوانند خرده‌داستان‌های جدیدی به سریال اضافه کند، تیم بازیگرانش را راهی جاده کرد. تعدد لوکیشن و جابه‌جایی تیم تولید، فرآیند ساخت یک اثر را سخت می‌کند و دردسرهایی هم به همراه دارد، اما می‌تواند به رنگارنگی یک اثر هم کمک کند به شرطی که خرده‌داستان‌ها متناسب با هرکدام از موقعیت‌ها باشد و توجیه دراماتیکی برای آن موقعیت جدید ارائه شده باشد. قصه فصل پنجم از جایی آغاز شد که نورالدین به همراه بعضی از اعضای خانواده خود و اهالی روستا، برای شرکت در یک نمایشگاه صنایع دستی که در کرمان برگزار می‌شد، راهی سفر می‌شوند و این سفر از جایی طولانی می‌شود که خلیل می‌خواهد یک شاهین را به یک قاچاقچی در چابهار بفروشد؛ سفری با قصه‌ای کش‌دار که جذابیت چندانی برای حس کنجکاوی و نگه داشتن مخاطب ندارد.

ردیف	فصل سریال	سال پخش	آمار مخاطبان تلویزیون	آمار مخاطبان تلوبیون
۱	فصل یک	۱۳۹۸	درباره این فصل آمار دقیقی اعلام نشد، اما این فصل سریال را یکی از پربیننده‌ترین برنامه‌های نوروزی ۱۳۹۸ دانستند	۲.۳ میلیون بازدید
۲	فصل دو	۱۳۹۹	۵۶ درصد مخاطب	۲.۸ میلیون بازدید
۳	فصل سه	۱۴۰۰	۸۲٫۱ درصد مخاطب	بیش از ۸ میلیون بازدید
۴	فصل چهار	۱۴۰۲	۸۳٫۵ درصد مخاطب	بیش از ۱۰ میلیون مرتبه بازدید و میانگین هر قسمت ۵۰۰ هزار بازدید
۵	فصل پنج	۱۴۰۳	۴۱ درصد مخاطب	بیش از ۲ میلیون بازدید

«نون خ ۵»؛ محصولی کمدی که اثری استراتژیک شد

مصطفی قاسمیان
خبرنگار

مجموعه «نون خ ۵» که پخش آن اول هفته به پایان رسید، در کنار «زیرخاکی ۴» که پیش از آن روی آنتن شبکه یک سیما رفت، بی‌تردید در کلاس متفاوتی از تولیدات معمول تلویزیون و خصوصا دو سریال دیگری قرار داشتند که طی ایام نوروز و رمضان ۱۴۰۳ پخش شد. سعید آقاخانی و گروه او که در فصل چهارم اثر افت نسبی را تجربه کردند و انتقادات زیادی نیز بابت آن شنیدند، برای ساخت فصل ۵ با وسواس بیشتری عمل کردند و نتیجه، محصولی شد که از نظر کیفی به فصول اول تا سوم این اثر شباهت داشت و کمابیش توانست در حد و اندازه آنها ظاهر شود؛ هرچند از برند محبوبی چون «نون خ» همواره انتظار بیشتری وجود دارد و مخاطب حتی به تکرار فصول گذشته نیز راضی نمی‌شود، چه رسد به افت کیفی. در عین حال این فصل البته از دریافت واکنش‌های منفی نیز مصون نبود.

صعود شوخی، افت قصه

نقطه‌قوت «نون خ ۵»، توجه ویژه به شوخی‌های کلامی بود؛ چراکه شاید بتوان گفت این سری از اثر در طراحی این دست شوخی‌ها حتی از فصل سوم آن نیز جلوتر قرار گرفت. اساسا به نظر می‌رسد ابتنای این فصل بر سفر و سپری شدن بخش زیادی از زمان سریال در یک لوکیشن محدود (مینی‌بوس) بیش از هرچیز با این هدف صورت گرفته که کاراکترها به شوخی‌های کلامی مشغول شوند و اهالی «نون خ» بتوانند از مخاطب خنده‌های متوالی بگیرند. این مهم نیز البته رخ داد و این سریال توانست در بامزگی، از «زیرخاکی ۴» پیش افتد. در مقابل نقطه‌ضعف بزرگ «نون خ ۵» که از آن انتظار نمی‌رفت و در فصول گذشته این سریال کمتر سابقه داشت، سهل‌انگاری در طراحی قصه و گره‌افکنی‌ها و گره‌گشایی‌ها بود. درحالی‌که مخاطب بیش از هرچیز با قصه همراه می‌شود، منطقا این توقع وجود دارد که سازندگان سریال‌های کمدی در کنار توجه به موقعیت‌های کمیک و شوخی‌های کلامی، به جزئیات علت و معلولی قصه نیز توجه کنند. فصل پنجم «نون خ» از این نظر دچار ضعف بود؛ چراکه در موقعیت‌های مختلف، شخصیت‌ها با بلاهتی که از آنها انتظار نمی‌رفت، طوری عمل کنند که اصطلاحا در و تخته سریال با هم جور شود. به طور مثال می‌توان به حضور بی‌دلیل خلیل در هواپیمای حامل شخصیت‌ها به بندرعباس و بی‌توجهی ناموجه کاراکترهای نسبتا تنگدست قصه به نرخ کرایه اتاق‌های اقامتگاه بوم‌گردی اشاره کرد که هردو کمابیش مسیر قصه را تغییر داد.

ترجمان انسجام ملی به زبان تصویر

این دغدغه سالیان طولانی مدیران و تصمیم‌سازان رسانه ملی است که آثاری با توجه به اقوام و مناطق دور از پایتخت بسازند و با این آثار، به انسجام، هویت و وحدت ملی کمک کنند. خصوصا در دوره جدید مدیریت سازمان صداوسیما که تفکر تمرکززدایی در قصه و لوکیشن، صراحتا در اقوام و افعال مدیران دیده می‌شود، این امر اهمیت بیشتری دارد و طبعا باید بیشتر مورد استقبال اهالی تلویزیون قرار گیرد. بنابراین شاید حتی مهم‌تر از آنچه درباره قصه و شوخی‌های «نون خ ۵» گفته شد، آن بود که این سریال توانست مرزهای تصویرسازی دوست‌داشتنی از اقوام ایرانی را فرسنگ‌ها جابه‌جا کند. در شرایطی که برای سال‌هاست فیلمسازی و سریال‌سازی از اقوام، مانند دیگر موضوعات استراتژیک و ملی، ابعاد شعاری یافته و از جذابیت آنها کاسته شده، تصویری که «نون خ ۵» از قوم بلوچ و ارتباط آنها با دیگر اقوام ایرانی نمایش داد، گرمی و شیرینی خاصی داشت که شاید بسیاری را به سفر یا حتی زندگی در بلوچستان ترغیب کرده باشد. اثری که در عین جذابیت و زیبایی، بخشی از مشکلات مردم این خطه را با زبان طنز بازگو کرد. بی‌اغراق شاید زین پس بتوان معیار تصویرسازی از اقوام ایرانی را در صنعت هنرهای نمایشی کشور، «نون خ ۵» دانست.

سعید آقاخانی با «نون خ ۵» از خط قرمزها عبور نکرد

ایمان عظیمی
خبرنگار

نشست خبری عوامل مجموعه تلویزیونی «نون خ ۵» روز سه‌شنبه ۱۱ اردیبهشت ماه با حضور مسعود کریمی خضرا، مدیرگروه طنز سیما فیلم و مهدی فرجی، تهیه‌کننده نون خ و تنی چند از بازیگران این مجموعه همچون کاظم نوربخش، صهبا شرافتی و ماشاءالله ورویایی برگزار شد و آنها به سوالات اصحاب رسانه پاسخ دادند. فضای نشست در کل مثبت بود و اغلب اهالی رسانه نسبت به کیفیت مطلوب مجموعه نون خ احساس رضایت کردند. به دلیل عدم حضور سعید آقاخانی و امیر وفایی بیشتر سوالات مهم از مهدی فرجی که کار تهیه‌کنندگی مجموعه را برعهده دارد پرسیده شد و دیگر حاضران به بیان مسائل کلی و خاطرات‌شان از پشت صحنه نون خ بسنده کردند. در ابتدای جلسه عنوان شد نون خ در جذب مخاطب حتی بهتر از فصل گذشته عمل کرده و توانسته تعداد بیشتری از مردم را برای تماشای این مجموعه نمایشی جلوی گیرنده‌های خود بنشاند. مهدی فرجی دلیل این امر را توجه بیشتر دست‌اندرکاران سریال به قومیت‌های مختلف ایرانی و بازنمایی تصویر آنها در قاب تلویزیون عنوان کرد و حتی از توجه طیف‌های گسترده سنی به این مجموعه خرسند بود و احساس رضایت در دیدگانش موج می‌زد. اما مساله مهمی که وی روی آن تاکید داشت حساسیت‌های سازمان صداوسیما در رابطه با پرداختن به قومیت‌ها و مذهب بود. او عنوان کرد که ما در آثارمان به‌راحتی می‌توانیم با تهرانی‌ها شوخی کنیم و کسی هم جلوی‌مان را نمی‌گیرد ولی هنگامی که بحث قومیت‌ها مطرح می‌شود باید گام‌های خود را طوری برداریم که خطوط قرمز را رد نکنیم و خدایی ناکرده به کسی اهانتی صورت نگیرد. این حرکت نوعی بندبازی تلقی می‌شود و نباید در این زمینه عنان کار را به دست هرکسی سپرد. به همین دلیل سعید آقاخانی فرد مناسبی برای نمایش چهره قومیت‌ها در قالب رسانه بود، زیرا هم تجربه سال‌ها فعالیت در حوزه نمایش را دارد و هم نسبت به خطوط قرمزی که ما در سازمان با آن سر و کار داریم کاملا آگاه است. در هر صورت نباید این‌طور تلقی شود که نمی‌توان از قومیت‌ها در کارهای طنز بهره گرفت ولی باید نسبت به آن چیزی که می‌گوییم آگاه باشیم تا اتفاق ناخوشایندی در این بین بروز پیدا نکند. پرداختن به مساله قومیت آنقدر حساس است که خیلی از برنامه‌سازان اصلا سمت آن و ریسک‌هایش نمی‌روند چون باید زوایایی نظیر لهجه، فرهنگ و پوشش را در پس‌زمینه ذهن خود لحاظ کنند و نسبت به این موارد واقف باشند. روایت‌ها و داستان‌های شگفت‌انگیزی در اقصی نقاط کشور ما وجود دارد که حیف است به آنها نپردازیم. فرجی در بخش دیگری از صحبت‌های خود به سوژه کولبرها به‌عنوان یک ایده بالقوه دراماتیک اشاره کرد و گفت: «من خیلی از مسئولان امر تشکر می‌کنم که اجازه ورود به بحث کولبران را به ما دادند و گذاشتند قصه آنها را در مدیوم تلویزیون بازگو کنیم. حتی خانمی با حالت گریه به من گفت که نون خ ما را با قصه این اشخاص روبه‌رو و آشنا کرد و از این بابت مفید واقع شد. تیم ما این احساس را داشت که ممکن است بیان رنج کولبران در قالب یک سریال مفرح تلویزیونی کار راحتی نباشد ولی از اینکه جلوی ما را در این زمینه نگرفتند و گذاشتند که در کنار لحظات شاد نقدی هم به مسائل مختلف اجتماعی داشته باشیم تشکر می‌کنم. حتی مردم هم در این خصوص رضایت خود را از عملکرد ما نشان دادند.»

داستان شکایت حسین صفامنش از سعید آقاخانی چه بود؟

خبری به نشست رسید که حسین صفامنش، خواننده فصل‌های قبل مجموعه نون خ از سعید آقاخانی به خاطر استفاده بی‌اجازه کارش در متن سریال از او شکایت کرده است. همین اتفاق موجب شد تا مهدی فرجی نسبت به این اتفاق واکنش نشان دهد. او عنوان کرد که موضوع شکایت آقای صفامنش از سعید آقاخانی موضوعیتی ندارد و این قضیه به وی به‌عنوان تهیه‌کننده کار مرتبط است. ما در یکی از فصل‌های سریال از ترانه محبوب «شیرین شیرین» جلال‌الدین محمدیان استفاده کردیم که ایشان خیلی هم از این حرکت استقبال کردند، اما این داستان متاسفانه در رابطه با آقای صفامنش و اثرشان تکرار نشد. ما می‌خواستیم در قسمت مربوط به کولبرها از موسیقی آقای صفامنش بهره ببریم ولی متاسفانه واکنش آقای صفامنش منفی بود و منجر به این اتفاق شد. البته بحث مالکیت معنوی و مادی این عزیز در جای خود محفوظ است و بنده برای جبران خسارت در خدمتم.

آیا فصل ششم نون خ ساخته می‌شود؟

مهدی فرجی در پاسخ به اینکه آیا قرار است فکری به حال پخش سری ششم سریال شود یا خیر، عنوان کرد که آقای آقاخانی در پستی که در فضای مجازی منتشر کرد از پایان فصل پنجم به‌عنوان آخرین برگ از دفتر این سریال نام برد. من هم فعلا نمی‌توانم از ساخت فصل ششم سریال حرف بزنم چون خیلی زود است که در مورد این اتفاق نظر بدهیم.

چهارشنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۳
شماره ۴۱۲۷
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

چارسو

فقط شورای عالی امنیت ملی می‌تواند کنسرت‌ها را لغو کند

حمیدرضا نوربخش، مدیرعامل خانه موسیقی در گفت‌وگو با مهر درباره لغو کنسرت‌هایی که از وزارت ارشاد مجوز دارند گفت: «یکی از مهم‌ترین اتفاقاتی که سال گذشته توسط رئیس جمهور رخ داد تدوین، تصویب و ابلاغ «سند موسیقی» بود. اصل اینکه در نظام جمهوری اسلامی ایران موسیقی صاحب یک سند شده، خود به تنهایی اتفاق بزرگی است. به‌عنوان مثال در همین مساله کنسرت سال گذشته شهر اصفهان علیرضا قربانی که موجب لغو کنسرت این خواننده شد، اگر ماجرای تدوین و ابلاغ سند موسیقی نبود قطعا ما نمی‌توانستیم موفق به از سرگیری کنسرت‌های این هنرمند در اصفهان شویم. چون در این مسیر هیچ مقامی در هیچ جای کشور نمی‌تواند مجوز صادر شده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را نادیده بگیرد. درواقع آنچه در سند موسیقی روی آن تاکید شده، مبتنی بر چنین الزامی است که هیچ نهادی غیر از شورای عالی امنیت ملی، نمی‌تواند کنسرت هر چهره شناخته شده یا کمتر شناخته‌ای در عرصه موسیقی را که مجوز برگزاری اجرای خود را از مراجع رسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اخذ کرده باشد، لغو کند.

انتشار فراخوان سی‌ودومین جایزه جهانی کتاب سال

فراخوان سی‌ودومین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران توسط خانه کتاب و ادبیات ایران منتشر شد. مهلت ارسال آثار این جایزه تا ۳۱ شهریور است. سی‌ودومین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با هدف شناسایی و معرفی کتاب‌های ارزشمند در دو حوزه مطالعات اسلامی و مطالعات ایرانی، در سه بخش تالیف، ترجمه و تصحیح که برای نخستین بار طی سال گذشته میلادی (۲۰۲۳) به زبان‌های گوناگون در کشورهای مختلف (غیر از ایران) چاپ شده است، در بهمن‌ماه ۱۴۰۳ برگزار می‌شود. دبیرخانه جایزه جهانی کتاب سال از تمام ناشران، پدیدآورندگان و صاحب‌نظران دعوت می‌کند یک نسخه مکتوب از کتاب مورد نظر خود را برای شرکت در این دوره از جایزه به نشانی دبیرخانه و نسخه الکترونیک کتاب را نیز به پایگاه الکترونیکی جشنواره به نشانی www.bookaward.ir ارسال کنند. براساس این فراخوان موضوع آثار ارسالی در بخش مطالعات اسلامی شامل کلیات، معارف اسلامی، تاریخ اسلام، رجال، اخلاق، علوم قرآنی، حدیث و... است.

اظهارات جدید مدیرعامل نماوا

محمدحسن شانه‌ساززاده، نایب‌رئیس هیات مدیره پلتفرم نماوا و سیدضیا هاشمی، رئیس هیات مدیره جامعه صنفی تهیه‌کنندگان سینما با حضور در برنامه «استودیو هشت» درخصوص سخنان اخیر شانه‌ساززاده درخصوص سینماگران صحبت کردند. هاشمی در این برنامه گفت: «سخنان آقای شانه‌ساززاده به نوعی بی‌حرمتی به تمام سینماگران بود. شما با یک تهیه‌کننده دچار مشکل شده‌اید و چگونه به خود حق می‌دهید تا انگشت اتهام خود را به سوی تمام تهیه‌کنندگان نشانه بگیرید و همه را مانند یکدیگر بدانید؟ زمانی که مجری به او اعتراض می‌کند که ممکن است سینماگران دیگر با شما کار نکنند او می‌گوید همه آنها تنها به خاطر پول حاضر به همکاری دوباره هستند. این صحبت‌ها اصلا اخلاقی نیستند.» در ادامه شانه‌ساززاده با اشاره به ارتباط با هنرمندان گفت: «ما با این قشر در ارتباط بودیم و قرارداد وجود دارد. پلتفرم نسبت به مشتریان خود متعهد است تا هر محصولی را در تاریخ مشخص شده عرضه کند. نهادها و سازمان‌های موجود نیز تا این لحظه نتوانسته‌اند مشکل ما را حل کنند.»

اعلام اولویت‌های تولیدی از سوی رئیس سازمان سینمایی

محمد خزاعی، رئیس سازمان سینمایی در یکصد و هفتمین جلسه شورای معاونان و مدیران سازمان سینمایی که به میزبانی بنیاد سینمایی فارابی برگزار شد، با اشاره به شعار محوری سال ۱۴۰۳ گفت: «سینما در سال گذشته موفق شد با عبور از چالش‌ها و حواشی گوناگون، بار دیگر جایگاه خود را ارتقا دهد و در حوزه‌های مختلفی چون توسعه زیرساخت، رونق اقتصادی، اعتمادسازی عمومی، برگزاری رویدادهای سینمایی، جریان‌کشف استعدادهای انسانی و رشد سرمایه اجتماعی، موفقیت‌های قابل اعتنایی به دست آورد. در کنار این توفیقات و دستاوردهایی که در حوزه‌های مختلف سینما شکل گرفته است در سال جاری با عنایت به شعار «جهش تولید با مشارکت مردم»، ضروری است با اهتمام ویژه‌تری با مشارکت خانواده سینما به سوی تحقق این مساله مهم گام برداریم. علاوه بر ظرفیت‌ها و منابع موجود در سازمان سینمایی، خوشبختانه امسال با مساعدت وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی اعتبار ویژه‌ای به منظور تقویت تولید آثار با اولویت‌های موضوعی مشخص در نظر گرفته شده که نشان‌دهنده جایگاه و قابلیت‌های خاص سینمای ایران در طرح مضامین گوناگون و تبیین گفتمانی در عرصه فرهنگ عمومی است.»